

Den 22de internationale Amerikanistkongres i Rom 23 —30. September 1926

af

Professor William Thalbitzer.

På Roms Kapitolium blev denne internationale kongres åbnet af Italiens stats- og udenrigsminister *Mussolini*, i nærværelse af kulturminister *Fedele* og Roms guvernør *Cremonesi*. Der var repræsentanter tilstede fra de fleste stater i Amerika og Evropa, deriblandt Danmark. Kongressen talte omkring 300 deltagere. Dens leder var professor *Amedeo Giannini*, dens generalsekretær prof. *Guido V. Callegari* fra Verona, der her i Rom havde fået sit sekretariat indrettet i det nystiftede geografiske institut *Cristoforo Colombo* på via Nazionale.

I sin på italiensk holdte velkomsttale ytrede *Mussolini* bl. a.:

„I Rom, centret for en tusenårig national kultur, ser vi Dem nu idag strømme til fra alle verdens egne for at drøfte de forskelligste æmner vedrørende det prækolumbiske Amerika — den fortid, som nuomstunder omfattes med stolthed av de amerikanske stater. Og De vil afslutte Deres arbejde i hint stolte Genova, hvorfra den kække Ligurer udgik, som opdagede Amerika og derved understregede, at her var udgangspunktet for et nyt liv.“

Arbejds møderne fandt sted i Corsinipaladset på den nordlige Tiberbred tæt ved den botaniske have. Der var anmeldt over 120 foredrag, derav de 35 av amerikanske etnologer, som var kommet over til kongressen. Som ved tidligere lejligheder var møderne delt i fem sektioner, for at man kunde komme igennem alle foredragene, nemlig for antropologi, arkæologi, etnologi, lingvistik og opdagelseshistorie.

Der var adskillige foredrag med lysbilleder, som viste os nogle av de gamle historiske mindesmærker fra Aztekernes, Mayaernes og Inkafolkets riger i Mexiko og Peru.

Lad mig anføre nogle av de tilstedeværendes navne: fra Amerika *P. Earle Goddard, L. Bloomfield, Z. Nuttal, Hewett, Debenedetti* (Argentina), *Gusinde* (Chile). Fra Danmark *W. Thalbitzer*, fra Sverrig *Otto Nordenskiöld* og *Lovén*, fra Tyskland *Penck, Sapper, Byhan, Hauthal*, fra Østrig *F. Heger, Röck, P. W. Schmidt*, fra Frankrig *Capitan* og *Rivet*, fra England *H. W. Gann* og *Jane*, fra Holland *Jonkheer van Panhuys* og *Goeje*, fra Portugal *Almeida* og *Mendes Corrêa*, fra Spanien *Altamira* og *Altolaguirre*, fra Rusland *Bogoras* og *Adrianov*. Fra Italien var der ganske livlig deltagelse, endskønt dette land næppe for tiden tæller nogen særligt fremtrædende amerikanist blandt sine videnskabsmænd, men der er uden tvivl en voxende interesse for amerikanistisk videnskab at spore også her. Blandt de deltagende Italienerne vil jeg fremhæve *Guisepe* og *Sergio Sergi* (fader og søn), *Antonielli, Almagiá*, disse alle fra Rom; *Trombetti* og *Tagliavini* fra Bologna; *Mochi, Minto, Mori* og *Cipriani* fra Firenze.

Et æmne, som er blevet brændende siden den forrige kongres,¹⁾ er spørgsmålet om, hvorfra Amerikas urbefolkning er kommet. Det er nu almindelig anerkendt, at menneskehedens vugge har stået i den gamle verden. Antropologerne synes at være enige om, at alle hidtil fremgravne fortidsrester av mennesker i Amerika tilhører langt senere perioder end de fra Europa og Asien kendte. Det har derfor været den almindelige antagelse, at de første indvandrere må være komne over *Beringstrædet*, der for en geografisk betragtning synes at være det naturlige og eneste mulige overgangssted for primitive søfarere, og at hele den amerikanske befolkning skulde ha udbredt sig fra nord til syd i hinanden følgende bølger. Sydamerika skulde derefter ha fået sin Indianerbefolkning nordfra. Såvel fra antropologisk som kulturelt-historisk synspunkt synes det at være muligt at hævde en kontinuitet i disse folks art og udbredelse.

Mod denne antagelse har der dog til forskellige tider været rejst nogen tvivl. På forskellige fagområder har der fundet undersøgelser av enkelte folkegrupper sted, især for Sydamerikas og hele vestkystens vedkommende, og disse har i stigende grad ført til påvisningen av mærkelige overensstemmelser med Stillehavsfolkene, især de malayo-polynesiske grupper. Ten Kate (allerede siden 1884) og P. Rivet (1909) har ment at kunne fastslå, at befolkningen på den kaliforniske halvø og den såkaldte Lagoa Santa race i Sydamerika i henseende til kraniebygning og skelet stemmer meget nær overens med den hypsistenocefale (høj- og smal-hodede) type, som er dominerende i Melanesien og på Australlandet. Og indenfor den sammenlignende etnografi har i nyere tid forfattere som Graebner, Erland Nordenskiöld, P. W. Schmidt og Rivet påvist ganske påfaldende overensstemmelser.

¹⁾ Geogr. Tidsskrift 1925, s. 41—48.

Man finder (skriver den sidstnævnte¹) indenfor det malayo-polynesiske område og i Amerika næsten identiske former av visse våben som kastestokken, pusterøret, „kugle-buen“, køllen, redskaber som „krykke-åren“, bred-øxen (med bøjet skaft), hængekøjen, hængebroen, pan-fløjten, træ-trommen, konkyljehornet, musikbuen osv. Også rituelle maskedanse, hoved-trofæer og mange andre skikke stemmer overens, ligeledes boligformer og sociale former — påfaldende overensstemmelser i detaljer, som næsten kun kan forklares som vidnesbyrd om et *nærmere slægtskab* mellem disse egne befolkninger end mellem den nye og gamle verdens øvrige naturfolk. Det er især F. Graebners undersøgelser over det indonesiske og polynesiske kulturområde, som har givet stødet til disse jævnføringer.

Også sprogligt har der tidligere været forsøgt nogle sammenligninger, som dog efter Rivets opfattelse²) ikke har været beviskræftige.

Men for knap to år siden offentliggjorte Rivet, som uddrag av det større værk, han da var ifærd med at udarbejde, to sæt ordlister i beretningerne fra l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres i Paris³), i kraft av hvilke det efter hans mening skulde være bevist, at der består et dobbelt sproglægtskab dels mellem den såkaldte Hoka gruppe i Kalifornien (og sydligere på kysten) og en gruppe beslægtede sprog på Melanesiens og Polynesiens øer, dels mellem en sydamerikansk sproggruppe i Ildlandet og visse australske sprog på den side av kontinentet, der ligger Amerika nærmest.

Dette vilde kun kunne tydes som bevis på gamle folkeforbindelser både mod syd-øst og nord-øst, nemlig dels en folkevandring tværs over Stillehavet allersydligst fra Australien til Ildlandet, dels en anden en del nordligere, nemlig fra Polynesiens ækvatoriale egne mod nordøst til Mexikos og Californiens kyster. Men er det ikke gådefuldt, hvordan en sådan søfærd har kunnet foretages i disse naturfolks primitive fartøjer for mange århundreder siden! thi sprogenes udbredelse i Ildlandet og langs Amerikas vestkyst og de samme Indianerfolks trindt om i Amerika udbredte kulturformer vidner om, at det ikke kan være en i senere tid foretagen udvandring, der her er tale om. Det må være en gammel prækolumbisk historie (500 el. 1000 år gammel eller endog ældre?). Jeg skal anføre nogle få eksempler fra Rivets først offentliggjorte ordlister, der kan illustrere forholdet.

1) Rivet, Les Malayo-Polynésiens en Amérique. — Journal de la Soc. des Américanistes de Paris, t. 18 (Ny r.), 1926.

2) Anf. skr. s. 141—142.

3) Comptes rendus, Paris 1924, s. 235—242.

I. Slægtskab mellem den melano-polynesiske gruppe og Hoka-gruppen i Syd-kalifornien samt på den kaliforniske halvø.

	Melano-polynesiske	Hoka-sprogene
mund	<i>haha, vaha, wa</i>	<i>aha, ha, awa</i>
tand	<i>niho, nyo</i>	<i>yo</i>
næse	<i>ihu</i>	<i>ihu, yaxu</i>
hode	<i>upoko</i>	<i>epok</i>
sol	<i>laa, la</i>	<i>alla, ala, la</i>
måne	<i>hura, ola</i>	<i>hulla, hala</i>
stor	<i>matoi</i>	<i>mato</i>
menneske	<i>opa, tana</i>	<i>upa, tana</i>
båd (kano)	<i>galu, valuha</i>	<i>kwaiho, baluha</i>

II. Slægtskab mellem Australiens sproggruppe og et av Ildlandets tre sprog (Tshon).

	Avstralsk	Tshon-sproget
hår	<i>chick</i>	<i>tsek</i>
tand	<i>yorra, yarra, era</i>	<i>orr, horr</i>
hånd	<i>mar, mára</i>	<i>marr, mar</i>
næse	<i>oro, woro</i>	<i>or, orre urr</i>
øre	<i>yuri</i>	<i>your</i>
ben, knokkel	<i>ko, óko</i>	<i>ko, kóo</i>
sten	<i>duruk</i>	<i>druka</i>
blod	<i>guara, gwaro</i>	<i>wuar, huaarr</i>
kænguru	<i>kula, kore</i>	<i>gol, golen</i>
menneske	<i>nonga, nungar</i>	<i>nooken, nuka</i>

Rivet har senere uddybet disse sammenligninger, således at de også omfatter sprogenes grammatiske side. Der ligger et stort og omhyggeligt arbejde bag hans overvejelser, og endskønt Rivet ikke røber nogen stærkt skolet sprogsans, er hans materiale dog så overbevisende blot ved den opstilling og tilrettelægning, han har giet det, at jeg ikke længer betænker mig på at tro, at hans teori er bevist. Der består en sproglig kontinuitet mellem en stor kæde af vest- og sydamerikanske sprog nær Stillehavets kyster, dels fra Ildlandet over til det avstralske fastland, dels fra Kaliforniens og måske en del av Mexikos kyst over til Polynesiens og Makronesiens ørækker. Fra disse sidste går slægtskabet, som det synes, videre mod vest over Mikronesien og sandsynligvis helt ind i Indokina.

Det er intet mindre end en stor opdagelse, vi her ret pludselig står overfor. Der har ganske vist, som Rivet ærligt vedgår, tidligere været antydninger givet av denne art, hypoteser om slægtskab mellem Stillehavets og Amerikas befolkning, men disse første forsøg er altid ligeså hurtigt blevet avvist av kompetente dommere, fx. av Horatio Hale i 1888. Det dengang fremlagte materiale var altfor utilstrækkeligt til at bevise noget.

Italien har i professor *Alfredo Trombetti* en lingvist av stor kapacitet, i den forstand nemlig at han rummer et udstrakt material-kendskab til de fleste av jordens 50 eller 100 sprogstammer, som

anses for at være mere eller mindre ubeslægtede med hinanden, og til deres underavdelinger, de enkelte sprog, hvis antal løber op til langt over 1000. I store værker, hvis grundlag er en uhyre boglærdom, har han nedlagt resultaterne av sine sprogsammenligninger, der går ud fra ordenes betydninger og tilsigter at vise, at alle sprog til syvende og sidst nedstammer fra et ursprog.

Denne mand var tilstede — han var en av kongressens ledende indbydere — og imødegik i to stort anlagte foredrag Rivet, som først havde fremstillet sine resultater. Trombetti var dog langt fra at ville benægte sproglægtskabet, men han var misfornøjet med, at Rivet udskilte nogle enkelte sproggrupper i Amerika, som om alene disse til forskel fra alle de andre Indianersprog skulde være beslægtede med Stillehavssprogene og Avstraliens.

Efter Trombetti er omtrent alle de amerikanske Indianersprog beslægtede med hinanden, og der er ingen grund til at gruppere dem i de av Rivet forudsatte avstandsforhold. Forøvrigt vilde han (Trombetti) minde om, at han selv allerede i sit tidligste værk (*L'unità d'origine del linguaggio* 1905) havde påvist den sproglige forbindelse mellem Ildlandets og Avstraliens sprog, men ved fortsatte studier havde erkendt, at der ikke findes isolerede grupper i Amerika. Han havde allerede dengang forklaret, at der må være foregået en vandring tværs over Stillehavet.

En del av diskussionen drejede sig om, hvorledes en overfart og opdagelse over de uhyre havstrækninger kunde tænkes. Polynesierne er så drevne søfarere, at det dog for deres vedkommende ikke er særlig mærkeligt (omend beundringsværdigt), at de i ældgammel tid kan ha fundet helt over til Amerika. Mange ensomt liggende øgrupper, selv Påskeøerne, har jo fra gammel tid indtil vor været befolkede, så at man kender de folks sprog. — Vanskeligere blir det at forklare, hvordan Avstralierne, som aldrig har udmærket sig ved søfart, er slupne over til Patagonien. Man kan gætte på, at det sydlige Stillehav engang i en fjærn fortid har været mindre øfattigt, end det nu er, eller at kontinenterne har ligget hinanden noget nærmere, end de nu gør. Man kunde vel også regne med en gammel landbro nedad Sydpolen til — blev der foreslået. Her er virkelig et dilemma, en uløst gåde.

Også klodens nordligste folk i Amerika var genstand for diskussion. Siden den forrige kongres var der fremkommet et arbejde av franskmænden *Sauvageot* om Eskimosprogets oprindelse, idet han vilde sætte det i forbindelse med de finsk-ugriske sprog.¹⁾ Heller

¹⁾ Sauvageot, Eskimo et Ouralien. — Journal de la Société des Américanistes de Paris, bd. XVI. (1924).

ikke dette er en absolut ny tanke, allerede vor landsmand Rasmus Rask har haft den og søgt beviser for dens rigtighed. Men Sauvageot har nu, da man gennem finske forskeres arbejder kender sammenhængen mellem finsk og samojedisk, ment at kunne ta skridtet helt ud og opstillet nogle nye ligheder mellem de to sprogætters grammatik og ordforråd. En mængde ord, der i finsk begynder med lyden *p*, vil han sammenstille med ord av lignende betydning i eskimoisk, der begynder med *k* eller *g*, men som forøvrigt ikke i fjærnere grad ligner de tilsvarende finsk-ugriske. Jeg har ikke kunnet andet end imødegå Sauvageots arbejde, der viser en mærkelig blanding av metodisk teknik og ukendskab til det eskimoiske sprogs fonetik og etymologiske struktur. Det viste sig, at også Trombetti havde forkastet hans resultater. Tilbage blir kun Rivets sangvinske begejstring for dette altfor letkøbte arbejde, som er skrevet på hans opfordring, og som han har villet betegne som epokegørende.

Efter mit skøn er der intet opnået. Eskimosprogets slægtskab med den finsk-ugriske sprogæt må stadig betegnes som en fjærn, men ganske svævende mulighed, der endnu venter på en bekræftelse. Det samme gælder om en nylig fremkommen hentydning til et slægtskab mellem den store athapaskiske gruppe av Indianersprog med oldkinesisk, en påstand som foreløbig i al korthed er blevet fremsat i *Science* 1925 av den bekendte lingvist *E. Sapir* (forhen i Ottawa, nu ved Chicago-universitetet).

Kongressen forløb resultatrig, harmonisk og strålende. Amerikanisterne var Roma-guvernørens gæster på Kapitoliet og blev indbudt til to vellykkede udflugter til Cerveteri (oldtidens Caere) og Tivoli. — Den næste kongres er indbudt til Newyork i 1928. Derovre, på Indianernes og Eskimoernes eget kontinent, vil luften til den tid atter være fyldt av problemerne om de svindende og forsvundne prækolumbiske kulturfolk, om hvis oprindelse man endnu veed så lidt, men hvis største mindesmærker udgraves på prærierne og i urskove. Da vil verden atter få nye ting at høre om „den fortid, som de amerikanske stater nu til dags omfatter med stolthed“, som Mussolini ytrede.
